

УДК 339.187.62

Левченко О.А.

аспірант

Університету банківської справи

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

У статті розглянуті напрями з удосконалення інструментарію фінансово-кредитного механізму забезпечення лізингових операцій. Визначено переваги лізингу над кредитуванням. Встановлено, що одним із важливих аспектів ефективного функціонування зазначеного механізму є покращення нормативно-правового забезпечення, яке регламентує здійснення лізингових операцій, формування адекватного інформаційного середовища, створення мегарегулятора на базі НБУ, розширення форм лізингу.

Ключові слова: лізинг, лізингові операції, лізингова діяльність, лізингодавець, ФКМЗЛО, леверидж-лізинг, ленд-ліз, зворотний лізинг.

Левченко О.А. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИНСТРУМЕНТАРИЯ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНИЗМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЛИЗИНГОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрены направления по совершенствованию инструментария финансово-кредитного механизма обеспечения лизинговых операций. Определены преимущества лизинга над кредитованием. Установлено, что одним из важных аспектов эффективного функционирования указанного механизма является улучшение нормативно-правового обеспечения, регламентирующего осуществление лизинговых операций, формирование адекватной информационной среды, создание мегарегулятора на базе НБУ, расширение форм лизинга.

Ключевые слова: лизинг, лизинговые операции, лизинговая деятельность, лизингодатель, ФКМОЛО, леверидж-лизинг, ленд-лиз, возвратный лизинг.

Levchenko O.A. IMPROVEMENT OF TOOLS OF THE FINANCIAL-CREDIT MECHANISM OF LEASING OPERATIONS IN UKRAINE

In the article are considered the directions of improvement of the financial and credit mechanism for providing leasing operations. The advantages of leasing over lending are determined. It has been established that one of the important aspects of the effective functioning of this mechanism is the improvement of the legal and regulatory framework, which regulates the implementation of leasing operations, the formation of an adequate information environment, the creation of a megacontroller based on the NBU, the expansion of forms of leasing.

Keywords: leasing, leasing operations, leasing activities, lessor, FCMPLO, leverage-leasing, land-lease, back leasing.

Постановка проблеми. Сьогодні ринок лізингових послуг в Україні перебуває у стадії стагнації, оскільки внаслідок фінансової кризи 2008–2009 рр. велика кількість його учасників припинила свою діяльність (і не лише через негативний вплив макроекономічних чинників). Звуження лізингового ринку спричинено також недосконалістю нормативно-правового забезпечення та неефективністю законодавчо унормованого регулювання діяльності лізингових компаній, відсутністю будь-яких стимулів та заохочень, які традиційно застосовуються в економічно розвинутих країнах. Вихід із вітчизняного ринку іноземних лізингових компаній, представників міжнародних фінансових груп привів до уповільнення темпів залучення іноземного капіталу та неможливості застосування міжнародного досвіду функціонування ринків лізингових операцій в Україні.

У попередніх наших дослідженнях ми наголошували на тому, що фінансово-кредитний механізм забезпечення лізингових операцій (далі – ФКМЗЛО) є специфічним складником фінансово-кредитного механізму, який реалізується у сфері лізингу, базується на строковій основі, є сукупністю форм, методів, важелів, інструментів, способів організації фінансування, принципів формування й ефективного використання фінансово-кредитних ресурсів, які в сукупності забезпечують ефективну діяльність лізингових компаній, а також відносин, що виникають між усіма учасниками лізингової діяльності у процесі застосування регулятором комплексу заходів з метою задоволення їх інтересів і потреб [1].

Таким чином, неефективність реалізації хоча б одного зі складників ФКМЗЛО приводить до неефективності дії усього механізму. Саме тому у статті й акцентуватиметься увага на удосконаленні інстру-

ментарію ФКМЗЛО, адже, як показала практика України, діяльність лізингодавців та рівень розвитку лізингового ринку загалом є незадовільним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансово-кредитного забезпечення лізингових операцій висвітлювали у своїх працях науковці

О. Барановський, В. Бербєка, С. Бурденюк, Д. Василенко, О. Василик, Н. Внукова, О. Вовчак, В. Газман, Б. Івасів, А. Кузнєцова, О. Кузьмін, Р. Саблук, В. Свірський.

Проблемам удосконалення фінансового механізму здійснення лізингової діяльності присвячено наукові публікації С. Козьменка, Є. Кабатова,

М. Макаренка, В. Марцина, Я. Онищук, К. Орехової, Л. Прилуцького,

М. Савлука, Г. Холодного. Серед зарубіжних вчених окреслено проблематикою займалися Д. Аллахвердян, А. Аюпов, В. Горемікін,

А. Гюлушанян, В. Іваницький, А. Грязнова, В. Кочетков, О. Кочеткова,

К. Краєва, В. Макєєва, М. Толстопята.

Незважаючи на велику кількість наукових публікацій, пов'язаних із окресленою проблематикою, у вітчизняній економічній літературі недостатньо уваги приділено саме удосконаленню інструментарію ФКМЗЛО, підвищенню ефективності його функціонування в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування напрямів з удосконалення інструментарію фінансово-кредитного механізму забезпечення лізингових операцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Не можна не погодитися з тим, що лізинг, на відміну від кредитування, дає можливість полегшити фінансове

навантаження на підприємство, оскільки вивільнені кошти бізнес використовує для першочергових потреб. Потрібно розуміти, що під час отримання фінансування за лізинговою угодою підприємство не збільшує обсяг зобов'язань у своєму балансі, але при цьому повністю користується майном. Водночас під час отримання кредиту баланс підприємства «погіршується», оскільки збільшуються зобов'язання в балансі через відображення всієї суми кредиту у фінансовій звітності.

Інший не менш важливий аспект – це податкові переваги. У момент передачі предмета лізингу в користування лізингодержувач отримує податковий кредит на всю вартість предмета лізингу (п. 198.2 ст. 198 Податкового кодексу України), а проценти у складі лізингового платежу не є об'єктом оподаткування ПДВ (п.п. 196.1.2. Податкового Кодексу України) [2]. Окрім того, амортизаційні відрахування відносяться саме на валові витрати лізингодержувача, що, відповідно, зменшує базу оподаткування податком на прибуток.

Зростаюча привабливість лізингу для малого і середнього бізнесу зумовлена швидкістю фінансування, оскільки, враховуючи, що предмет лізингу залишається у власності лізингодавця, кількість документів є мінімальною та не підпадає під особливо критичний аналіз лізинговими компаніями. Саме тому розгляд документів і прийняття рішення є менш тривалим порівняно з розглядом питання видачі кредиту.

Крім цього, у лізингових угодах є переваги звичайного аутсорсингу. Як правило, лізингові компанії пропонують ширший спектр послуг, необхідних для обслуговування предмета лізингу, аніж просто фінансування. Наприклад, під час лізингу авто лізингодержувачу пропонуються послуги з техобслуговування, страхування, допомоги на дорогах тощо.

Незважаючи на те, що фінансовий лізинг не є єдиним інструментом для збільшення прибутку в економіці країни, можна стверджувати, що зростання лізингу забезпечує суттєве зростання ВВП. Підприємства отримують необхідне фінансування та зростають, політики отримують бажане зростання кількості робочих місць, зменшується вартість фінансування та збільшуються соціальні виплати держави.

За доступністю фінансування для бізнесу Україна ще багато в чому програє розвиненим країнам, але цю ситуацію можна змінити як на регуляторному, так і організаційному рівні. По-перше, можна розробити спеціальні механізми для стимулювання використання лізингу підприємцями, які не є платниками ПДВ. По-друге, надати можливість лізингодавцям брати участь у програмах компенсації процентних ставок, які діють для позичальників банків. По-третє, навчити підприємців використовувати альтернативні (до кредиту) форми фінансування бізнесу.

Для впровадження інноваційних, відновлювальних, енергозберігаючих та природозберігаючих технологій у різні галузі економіки ефективним засобом може стати саме ФКМЗЛЮ. Проте для створення необхідних умов для залучення реальних інвестицій через ФКМЗЛЮ необхідно насамперед усунути суперечливі дефініції та тлумачення, які описують лізингові операції; усунути колізії між загальним цивільним та специфічним фінансовим законодавством.

Одним із важливих аспектів ефективного функціонування зазначеного механізму є покращення нормативно-правового забезпечення, яке регламентує здійснення лізингових операцій, що в резуль-

таті дасть змогу покращити державне регулювання лізингової діяльності та посилити захист прав споживачів фінансових послуг.

Варто зауважити, що є різні рівні забезпечення регулювання лізингу в зарубіжних країнах:

- країни, які мають спеціальні закони, що регулюють лізингові угоди (Франція, Італія);
- країни, які мають особливе спеціальне лізингове законодавство (Швеція, Австрія);
- країни, які не мають спеціальних законів і підзаконних актів, які регулювали б лізингові угоди (Німеччина, Данія, США).

У багатьох країнах регулювання лізингу забезпечується спеціальним лізинговим законодавством. У нормативних актах таких країн міститься визначення лізингу, перераховуються ознаки, наявність яких свідчить про укладення договору лізингу, зазначаються вимоги, яким повинен відповідати лізингодавець, а також співвідношення між строком лізингу та нормативним строком служби майна, детально регулюються відносини між лізингодавцем, лізингодержувачем і продавцем майна. Але є і велика група країн, які не мають спеціального законодавства про лізинг. Лізингові угоди в цих країнах регулюються загальними положеннями цивільного, торговельного права, судовими рішеннями, податковим законодавством. Проведене дослідження свідчить, що стрімкий розвиток лізингу в країнах з розвинутою економікою був зумовлений не тільки перевагами цього інноваційного механізму фінансування, а й продуманою політикою регулювання та стимулювання його розвитку із використанням як ринкових, так і адміністративних (державного регулювання) методів. Міжнародний досвід доводить, що співвідношення ринкових і державних регуляторів лізингової діяльності має бути оптимальним. Встановивши чіткі законодавчі обмеження, держава повинна дозволити лізинговому сектору розвиватися вільно за ринковими принципами і законами. Для цього потрібен комплекс організаційно-правових заходів щодо створення розвинутої інфраструктури в сфері лізингу, правові механізми стимулювання розвитку лізингової діяльності та ефективна система захисту прав та законних інтересів суб'єктів лізингу, а також суспільних і державних інтересів у цій сфері.

Удосконалення нормативно-правової бази розвитку лізингової діяльності має полягати не лише в розширенні можливостей використання суб'єктами господарювання операцій лізингу для оновлення основних фондів, збільшення виробництва вального продукту та, відповідно, податкової бази для подальшого наповнення державного бюджету, а й забезпечення захисту прав споживачів. Зокрема, потрібно передбачити такі аспекти.

1. Регулювання відносин сторін лізингової операції під час визнання договору недійсним або після завершення терміну користування об'єктом договірних відносин.

2. Визнання переданого майна лізингодавцем у користування протиправним через накладений на нього арешт та спрощення процедури його повернення.

3. Введення штрафних санкцій у разі нецільового використання або підробки переданого майна у лізинг.

4. Розширення переліку істотних умов договору лізингу (взаєморозрахунки сторін; детальний опис об'єкта лізингу; строки передачі об'єкта лізингу тощо).

5. Залучення третіх осіб, що надають консультаційні/посередницькі/інформаційні послуги у межах договірних відносин сторін за договором лізингу.

6. Врегулювання законодавчих суперечок під час здійснення операцій фінансового лізингу у ланцюгу операцій «Продавець товару – Лізингодавець – Лізингоодержувач».

7. Формування законодавчої бази для здійснення сублізингових операцій.

Безумовно, удосконалення правового поля регулювання лізингових відносин дасть змогу суттєво розширити використання лізингу як альтернативного довгострокового механізму фінансування придбання транспорту, обладнання, техніки, нерухомості, сприятиме ефективному використанню цього механізму суб'єктами господарювання.

Відомо, що одним із завдань ФКМЗЛО є формування адекватної інформаційної взаємодії та інформаційної політики. З метою мінімізації інформаційного навантаження на респондентів інформаційна політика Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг), НБУ, банків, державних органів влади та установ, відповідальних за прийняття тих чи інших рішень, які стосуються лізингової діяльності, повинна виключати дублювання даних, які накопичуються у межах різних форм звітності. Тому насамперед слід узгодити формат і порядок збору та обміну інформацією. При цьому інформаційна взаємодія повинна базуватися на гарантіях повного, вільного і своєчасного надання інформації в обсязі та форматі, необхідних для якісного виконання поставлених завдань.

З метою забезпечення ефективного обміну інформацією, розроблення спільних заходів щодо політики регулювання та розвитку ринку лізингу як складника ринку фінансових послуг, ефективного та скоординованого схвалення рішень досить важливою є чітка координація діяльності наявних органів регулювання та нагляду, а також забезпечення ефективних комунікацій між ними.

Як показує вітчизняний досвід, попит на лізинг в Україні все ще досить низький порівняно з іншими країнами, що розвиваються. Пояснюється це тим, що лізинг як об'єкт є не зовсім прозорим та зрозумілим для споживачів, які мало проінформовані про лізинг, лізингові операції. Зараз непрозорість та відсутність фінансової звітності діяльності лізингодавців суттєво ускладнює збільшення обсягів лізингових операцій, оскільки споживачі обмежені в отриманні інформації про лізингодавців, умови лізингу, тобто транспарентність як самих лізингодавців, так і лізингових операцій є досить низькою, а отже, й рівень довіри з боку споживачів апріорі не може бути високим. На відміну від банків, лізингові компанії мають низку проблем з:

- інформативністю звітності;
- частотою оприлюднення звітності;
- неправосудністю судових рішень, за рахунок яких розповсюдилося шахрайство під видом лізингу, яке можна ефективно подолати лише шляхом створення на ринку СРО;
- неврегульованістю проблеми ПДВ під час вилучення предмета лізингу у боржника;
- відсутністю достатнього ресурсу для фондування у національній валюті та інструментів подолання такого дефіциту (прийняття законопроекту № 2784 про облігації, забезпечені відокремленими активами, може сприяти вирішенню цього питання).

При цьому Нацкомфінпослуг як орган регулювання небанківських установ не прийняв жодних вимог, які дають можливість регулювати діяльність лізингових компаній і в такий спосіб установити більш прозорі правила на ринку лізингових послуг.

Світовий досвід свідчить, що рівень розвитку економіки залежить від рівня довіри суспільства до дій регулятора. Наявна система комунікацій, яка запроваджена в Нацкомфінпослуг, є недосконалою, оскільки вона ґрунтується на дискретній подачі інформації, її односпрямованості та орієнтованості на вузький перелік цільових груп. При цьому для таких груп не застосовуються індивідуальні підходи, тому інформація часто є громіздкою та незручною для сприйняття.

З метою удосконалення інструментарію ФКМЗЛО повинно бути проведено реформування інформаційного забезпечення та розроблені нові підходи щодо застосування інструментів комунікаційної політики.

Для покращення інформаційного середовища Нацкомфінпослуг повинна: забезпечити інформування громадськості про умови здійснення лізингових операцій, зокрема надавати повну і достовірну інформацію про: строковість договору; кредитоспроможність лізингоодержувачів / рівень тонкої капіталізації; галузь лізингоодержувачів; форму оплати; валюту оплати; розмір підприємства-лізингоодержувача за розподілом, визначеним в Господарському кодексі України тощо.

У межах налагодження комунікаційної політики важливо забезпечити систематичне розміщення на web-сторінці Нацкомфінпослуг фінансової звітності лізингодавців відповідно до МСФЗ (формування відкритих баз даних), що дасть можливість отримати вільний доступ до цієї інформації.

Одним із напрямів покращення функціонування ФКМЗЛО є створення єдиного мегарегулятора на базі НБУ та передача до сфери компетенції НБУ питання координації, регулювання та нагляду за діяльністю небанківських установ, у т.ч. лізингових компаній.

Світова практика засвідчує, що немає універсального шаблону щодо структури та організації роботи єдиного органу регулювання та нагляду за діяльністю лізингових компаній. Спираючись на кращий зарубіжний досвід, вважаємо, що структурні зміни в організації його майбутньої роботи потребують вирішення таких завдань:

- чіткого окреслення питань, пов'язаних із конкуренцією на фінансово-кредитному ринку, які мають відноситися до сфери компетенції органу регулювання та нагляду;
- підтримання довіри населення та захисту інтересів споживачів фінансових послуг; зміцнення фінансової стабільності економіки загалом;
- чіткого визначення завдань органу регулювання та нагляду;
- розподілу відповідальності за певні аспекти або цілі під час проведення регулювання, уникнення протиріччя під час визначення декількох цілей;
- урегулювання питання обміну інформацією, координування та підвищення ефективності цього обміну.

Створення мегарегулятора потребуватиме внесення змін до Закону України «Про Національний банк України» [3] в частині:

- розширення переліку функцій Національного банку України, зокрема регламентування повноважень щодо регулювання та нагляду за небанківськими фінансовими установами, розвиток функцій НБУ з аналізу, макрострестестування, впровадження

макропруденційних інструментів, антикризового менеджменту;

- визначення місії, основних завдань, повноважень та відповідальності керівних органів Національного банку України;
- визначення порядку взаємодії Національного банку України та Нацкомфінпослуг;
- посилення незалежності Національного банку України.

З огляду на той факт, що створення мегарегулятора планується на базі Національного банку України, варто розуміти, що вимоги, які висуватимуться мегарегулятором до діяльності лізингодавців, будуть досить жорсткими, що може призвести до банкрутства багатьох лізингодавців.

Для вирішення цих та інших завдань у майбутньому Нацкомфінпослуг найближчим часом повинен розробити систему нормативних вимог до діяльності лізингодавців та сформулювати дорожню карту впровадження таких вимог, зокрема, щодо: ліквідності, платоспроможності, капіталу. Введення таких нормативів дасть змогу покращити регулювання діяльності лізингодавців з боку регулятора та стане підґрунтям для функціонування ефективної системи антикризового управління в лізинговій діяльності.

Щодо безпосередніх антикризових заходів, яких необхідно вжити для забезпечення стійкого функціонування лізингових компаній в Україні, то такими насамперед мають бути розроблення на державному рівні програми реалізації заходів щодо підвищення конкурентоспроможності лізингодавців, яка б містила інструменти тактичного та стратегічного спрямування.

Поряд із проведенням інституційних та економіко-правових змін для підвищення ефективності функціонування ФКМЗЛО необхідним є запровадження таких заходів:

- створення єдиної електронної статистично-інформаційної бази даних;
- перегляд переліку індикаторів фінансової стабільності;
- оптимізація методики проведення кредитного скорингу при аналізі фінансового стану лізингодержувачів малого та середнього бізнесу, а також стрес-тестів;
- розроблення структури Звіту про лізингову діяльність;
- запровадження системи інформування суспільства про результати оцінювання лізингової діяльності.

Для створення єдиної електронної статистично-інформаційної бази даних показники повинні бути згруповані за певними однорідними ознаками, зокрема:

- агреговані показники лізингової діяльності, які мають суттєвий вплив на зростання в основних секторах економіки;
- макроекономічні показники;
- показники, що характеризують стан лізингового ринку;
- додаткові показники: якісні оцінки стану лізингової діяльності; структурні показники стану ринку лізингу.

При цьому додаткові показники можуть змінюватися разом зі зміною мети аналізу. Вказані параметри у взаємозв'язку з відповідно проаналізованими значеннями індикаторів фінансової стабільності сприятимуть формулюванню достовірних висновків про ступінь впливу на фінансову стабільність тих чи інших системних ризиків, які виникають у процесі здійснення лізингової діяльності.

Ще одним напрямом удосконалення фінансового механізму забезпечення лізингових операцій має стати розширення форм лізингу, а відтак – збільшення спектру лізингових операцій. Ми вважаємо, що розширенню фінансування інвестиційних проєктів малого і середнього бізнесу сприятиме використання у вітчизняній практиці леверидж-лізингу (роздільного лізингу), який передбачає додаткове залучення коштів для лізингових операцій збоку, коли об'єктом лізингу є дороге обладнання. За такої форми лізингу основний орендодавець отримує переважне право на отримання орендних платежів. Проте ми вважаємо, що для розвитку цієї форми лізингу у чинному законодавстві має бути чітко обґрунтована мінімальна частка, яку вносить лізингодавець на початку угоди леверидж-лізингу: вкладення лізингової компанії повинно бути на рівні 20% в звичайних угодах леверидж-лізингу, а в масштабних проєктах – зменшуватися до 10%. Така межа обґрунтована тим, що її зниження фактично зробить угоду левериджу нецікавою для лізингодавця, оскільки лізингова компанія де-факто буде лише брокером угоди.

Використання цієї форми лізингу в Україні насправді буде цікавим ще й тим, що цей вид фінансування, на відміну від кредитування, не тільки забезпечуватиме підприємства малого та середнього бізнесу активами, а й не розкручуватиме інфляційну спіраль.

Іншою формою лізингу, яка може більш активно застосовуватися в межах ФКМЗЛО в Україні, є використання зворотного лізингу, який дасть змогу розширити співпрацю банків з лізинговим сектором та який є джерелом фінансування засобів праці. Завдяки застосуванню операцій зворотного лізингу забезпечуватимуться: податкові преференції, повне фінансування об'єкта лізингу, збереження частки акцій під час покриття боргу за рахунок акціонерного капіталу підприємства, збереження контролю над майном. Фактично завдяки зворотному лізингу можна частково вирішити проблему зношеності основних засобів в різних галузях економіки.

Для стимулювання реалізації масштабних проєктів з переоснащення галузей економіки та можливості залучення іноземного капіталу в інвестиційний процес національної економіки, на наш погляд, варто розширити впровадження ленд-лізу (провадження лізингової діяльності однією країною на території іншої) як напряму лізингового бізнесу. Сьогодні розвиток міжнародного лізингу визначається глобалізацією і посиленням міжнародної конкуренції у фінансовій сфері. Загострення конкуренції, яке відбувається всередині самої лізингової індустрії, спрямоване на те, що саме через ленд-ліз лізингодавці будуть знаходити нові конкурентні переваги: диференціювати лізингові продукти через їх вартість, надавати додаткові послуги, шукати нові ніші і створювати нові лізингові пропозиції.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, запропоновані напрями розвитку інструментарію ФКМЗЛО, такі як розширення форм лізингу; покращення організаційно-правових заходів щодо створення розвиненої інфраструктури в сфері лізингу; розвиток правових механізмів стимулювання розвитку лізингової діяльності; створення ефективної системи захисту прав та законних інтересів суб'єктів лізингу, а також суспільних і державних інтересів; створення єдиного мегарегулятора на базі НБУ та передачі до сфери компетенції НБУ питання координації, регулювання та нагляду за діяльністю небанківських установ, у т.ч. лізингових компаній;

підвищення рівня довіри суспільства до дій регулятора ринку лізингових операцій; створення єдиної електронної статистично-інформаційної бази даних; перегляд переліку індикаторів фінансової стабільності; оптимізація методики проведення кредитного скорингу під час аналізу фінансового стану лізинго-одержувачів малого та середнього бізнесу та ін., безумовно, стануть підґрунтям для покращення функціонування самого ФКМЗЛО.

УДК 336.711

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Левченко О.А. Фінансово-кредитний механізм забезпечення лізингових операцій / О.А. Левченко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2017. Випуск 3 (125). С. 41–46.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
3. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

Огородник В.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту
Інституту банківських технологій та бізнесу
«Університет банківської справи»*

УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ БАНКІВ З ДЕРЖАВНОЮ УЧАСТЮ

Стаття присвячена аналізу та узагальненню підходів до класифікації банків з державною участю, а також розробленню та обґрунтуванню власного бачення класифікації цих банків. На основі проведеного аналізу наявних у світовій практиці теоретичних підходів до класифікації банків з державною участю визначено необхідність їх удосконалення, що пов'язане, зокрема, з відсутністю чітких критеріїв розподілу банків на типи, певною суб'єктивністю визначення ступеня впливу держави на банки. В результаті проведеного дослідження визначено десять критеріїв стратифікації банків з державною участю.

Ключові слова: банк з державною участю, класифікаційна ознака, класифікація, класифікація банків з державною участю.

Огородник В.В. ОБОБЩЕНИЕ И СИСТЕМАТИЗАЦИЯ ПОДХОДОВ К КЛАССИФИКАЦИИ БАНКОВ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ

Статья посвящена анализу и обобщению подходов к классификации банков с государственным участием, а также разработке и обоснованию собственного видения классификации этих банков. На основе проведенного анализа существующих в мировой практике теоретических подходов к классификации банков с государственным участием определена необходимость их усовершенствования, что связано, в частности, с отсутствием четких критериев распределения банков на типы, субъективностью определения степени влияния государства на банки. В результате проведенного исследования определены десять критериев стратификации банков с государственным участием.

Ключевые слова: банк с государственным участием, классификационный признак, классификация, классификация банков с государственным участием.

Ohorodnyk V.V. GENERALIZATION AND SYSTEMIZATION OF APPROACHES TO STATE-OWNED BANKS CLASSIFICATION

The article is devoted to the analysis and generalization of scholarly approaches to the state-owned banks classification, as well as to the author's personal vision of the discussed classification. The analysis of the existing theoretical approaches to the classification of the state-owned banks allows singling out the ways of its improvement which are determined firstly by the absence of clear-cut criteria of the banks stratification into types, certain subjectivity in determining the degree of state influence on the banks in question, etc. As a result of the research, the following ten classificatory criteria for the stratification of the state-owned banks are determined.

Keywords: state-owned bank, classificatory feature, classification, state-owned banks classification.

Постановка проблеми. У сучасних умовах виникають питання не тільки однозначного тлумачення змісту поняття «банк з державною участю», але й класифікації банків з державною участю. Відповідно, методологічно важливим питанням є типологія наявних у світовій практиці банків з державною участю, а також систематизація їх сукупності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних підходів до класифікації банків з державною участю та державної присутності в банківському секторі економіки загалом знайшло відображення в працях таких провідних вчених, як, зокрема, А.В. Верніков [1], С.С. Бабаєв [2; 3], О.С. Гасанов, А.М. Стадник [4], К.О. Глушкова [5], М.М. Колягіна [6], В.Е. Кролівецька, І.В. Солдатенкова [7]. Аналіз економічної літератури з досліджуваного питання показав, що існують найрізноманітніші класифікації банків з державною участю. Здебільшого кожен вче-

ний розглядає лише певну ознаку, за якою пропонує здійснювати класифікацію цих банків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. За умов посилення інтеграційних та глобалізаційних процесів проблеми функціонування та розвитку банків з державною участю в банківській системі України потребують поглибленого вивчення. Актуальність дослідження обумовлена відсутністю єдиної класифікації банків з державною участю з оптимальним набором класифікаційних ознак.

Мета статті полягає в систематизації наявних теоретичних підходів до класифікації банків з державною участю та розробці узагальнюючої класифікації цих банків на основі вибору оптимального набору класифікаційних ознак. Удосконалена автором класифікація дасть можливість врахувати всі специфічні риси діяльності банків з державною участю та особливості їх взаємовідносин зі стейкхолдерами.